

BESØGSREJSE TIL Letland

mandag d.03. - søndag d.09.maj 2004.

Deltagere: Knud Olav Knudsen, Kirsten og Tage Grodum.

03.maj (mandag): ankomst til Riga Lufthavn kl.13, afhentet af søskendeparret og spejderlederne Inese og Uglis Fjodorovs fra Cesvaine i det nordøstlige Letland, let frokost i "Lido" i Riga, (1) derpå lang biltur til Gulbere NV for Madona, hvor spejderne har et center i form af hovedbygningen til en gammel, slet vedligeholdt rødstens proprietærgård som "spejderhytte" og et areal på 33 ha. som lejrplads, alt sammen doneret af nu afdød lettisk ægtepar, der emigrerede til USA, da tid var. Vi blev modtaget af søskendeparrets forældre, alle var de meget aktive i spejderarbejdet og med store arrangementer hele sommeren.

Vi bemærkede, at køkkenforholdene var ret dårlige med et gammelt gaskomfur og et gammelt køleskab. Foruden knofedt kan de bruge: komfur, køleskab, 30 dobbeltsenge, 25 sammenklappelige senge, maling og tapet.

(2) Derefter kørte vi til Cesvaine internatskole, hvor både skolebygningen og selve internatet var nyrestaurerede udvendig og man var i gang indvendig. Der er 168 elever. I mange klasselokaler var der stole med revnede sæder og specielt i fysik-kemilokalet var bordene alt for lave.

Der var behov for en del skoleborde, elevstole, 10-12 kontorstole til computerrum, 5-6 computere. Til internatet stole i sovesalene, 50 stk. etagesenge og madrasser (dvs. 100 stk.)

(3) Cesvaine's gymnasium er i et gammelt slot, hvis ene fløj er hærget af en nylig brand. Her ønskedes mange computere, og man kan bruge nye tavler (men vægplads til store kniber det med). (4) før vi gik i seng i internatet besøgte vi "det blå kulturhus", som er egnet til modtagelse af en container fra ØB - aftaltes!

04.maj (tirsdag), Letlands befrielsesdag (4.5.1990), national fridag, blev vi afhentet af Uldis Eglitis og en tolk, Livia, begge fra Preili, til en lang biltur mod NØ til Gulbene, videre mod ø til Balvi og så mod syd til en lille lokalitet, men af areal stor kommune (5) Lazdukalns, hvor borgmesteren fortalte, at der er 1.122 indbyggere, fattigt landbrugsområde, lidt træindustri, der er 2 små medicinalstationer uden lægebemanding, har 250 km til Riga. Skolen har 127 elever, oprindelig opført 1885, nuværende fra 1977, 22 familier har meget lav indkomst og mange børn. Ca.74 familier fik forskelligt fra ØB i dec.2003, kirken fik også tøj til uddeling, alle glade for ØB, symaskiner var OK, ligeså småbørnstøj, computere, legetøj og tæpper. (6) Besøgte et bygningsmæssigt ussel landbrug på ca.100 ha, men meget var uopdyrket, dog var man i fuld gang med opdyrkningen. Fruen var en meget energisk dame, som både har landbrugs- og juridisk uddannelse. Her spiste vi frokost.

(7) Efterfølgende besøgte vi et par lejligheder i typisk sovjetetagebyggeri, elendig vedligeholdelse, egentlig aldrig gjort færdigt. Lejlighederne benyttedes som samlingslokaler spec. for en del unge kvinder, disse sang meget smukt for os. De udførte socialt arbejde, bl.a. ved distribution af ØB-sendingen.

(8) Eglaine elemtær-skole blev beset, og der er behov for 7stole, i stor tavle, toilet-kummer, trøjer og knæbeskyttere til skolens fodboldhold.

(9) Sluttelig besøgte en familie med 4 børn. Der var fattigt, men man var aktive, fremadstræbende, de ældste børn under boglig uddannelse, konen meget kreativ, glad for symaskine fra ØB, "et hjem med klaver!". Ønsker strikkegarn.

(10) turen gik videre mod S til kommunen Ozolaines, hvor vi efter introduktion på rådhuset besøgte en

(11) børnehave, 43 børn rummedes i en velholdt 2-etagers ejendom. De manglede intet! Selv om de gerne ville have nye dynebetræk. Der var alt for meget legetøj, det, de havde fået fra ØB, havde de selv beholdt og ikke uddelt til børnenes hjemmebrug.

(12) I en ældre fabriksbygning var man i gang med at indrette 2 mødelokaler for 34 medlemmer udenfor arbejdstid (=ungdomsklub) Mangler alt: stort mødebord, 2 mindre borde, sofa, skab, stole.

(13) Skolen har 90 elever, ældste del fra 1917 (tidl. har der ligget et lille slot på grunden), om vinteren er det nødvendigt at have et internat for 26 elever, som bor i de fjerneste dele af kommunen. Egentlig er der pæne forhold, men ønsker: motorsav, kateterborde, 30-40 neonlamper, sengeskabe, 20-30 stole el. taburetter til sovesale, meget store stålgyder, i elektrisk el. vandvarmer, maling og forsk. værktøj. Vil også gerne have nye bænke til spisesal, men dem bør de selv kunne lave, træ er der nok af i Letland!

(14) Videre til Jaunaglona, hvor en stor internatskole besøgte. Der er 105 elever, klasselokaler egentlig ikke dårlige, men der ønskedes 10 etagesenge med madrasser, 100 borde og stole til p.t. tomme lokaler samt dupper til stål-stoleben (180 styk, 18mm udvendig stolebens-diameter = hullet i duppen).

Vi indkvarteredes på det nyrestaurerede Hotel Preili, som vi kendte fra fortiden - ikke for det gode. Havde en god aften med Ama Pastore og Jutta fra kommunens socialforvaltning.

05.maj (onsdag) var vi rede til nye indtryk, og vi gik til (15) sygehuset, hvor vi mødtes med overlæge Janis Anspoks i det åbne ambulatorium. Der er 110 senge på hospitalet, som ØB har tilsendt meget gennem årene. Knud Olav Knudsen havde medbragt eksempler på forsk.indpakkede forbindsstoffer med overskredet udløbsdato, sådanne vil Anspoks gerne have. Han forventer ikke problemer med toldvæsenet i Preili, heller ikke i Riga m.h.t. evt. tilsendelse af røntgen-materiale eller tandlægeapparat. Han fortalte, at der er 21~ arbejdsløse, Aglona Hospital er nu udelukkende plejehjem med 25 patienter. Han ønsker: madrasser, kørestole og rollatorer m. og u. hjul.

(16) I Preili's socialforvaltning modtoges vi af lederen Diana Vucane, som redegjorde for forvaltningens mange arbejdsområder, meget lig danske, dog også bispisning, bademulighed, lægeundersøgelser, tøjuddeling, beskæftigelse af børn udenfor skoletid og af arbejdsløse. Man prøver noget nyt i retning af den danske bistandslovs "enstrengede system". Man har ingen problemer med modtagelse eller fordeling af tøj fra ØB, fordelingen foregår efter folks indkomst. Vi besøgte det lokale, hvor tøjfordeling finder sted, mange fattige var der og fandt selv frem til det, som de ville have, samlede det stille og fredeligt i store poser. Der var også meget fodtøj, ikke fra ØB, vi syntes en del af det var for ringe. Vor konklusion var, at forholdene var fine, en del lokaler var ved at blive istandsat - der er tydelig fremgang. Socialforvaltningen ønsker til nyt, tomt aktiveringsrum for handicappede børn: enmandsborde og stole, armstole og andet til et sådan rum.

(17) Så gik turen til Livani, hvor vi blev modtaget på rådhuset vist af kommunaldirektør Aleksandrs Karpenko og socialforvaltningsmedarbejderne Elsa Zeimote og Marika Rudzik, der også var vor tolk. EZ havde udarbejdet gode og fyldige lister over fordeling af materialer fra ØB til by og landområde. Man havde haft problemer med en enkelt symaskine, der vist ikke kan skaffes reservedele til. Legetøj var fordelt til de 2 børnehaver og til fattige familier. Der drøftedes problemer med toldvæsenet, og der fandtes ikke problem ved at benævne legetøj som "second hand clothes", man mente i det hele taget ikke, der var toldproblemer vedr. sociale donationer. Knud Olav Knudsen var dog ikke helt tryk ved toldbehandlingen og foreslog forsendelser fra ØB mærket "General help for poor families". Livani ønskede alle slags tøj, køkkengrej og møbler m .v. under samme benævnelsesgruppe "second hand".

(18) Vi kørte så til byens NV-hjørne, hvor bifloden Dubna løber ud i Daugava, og hvor der i tidligere tid har ligget et slot. Der er for EU-midler restaureret en gammel slotsrest og opført en smuk ny bygning. Her er dels kunstmuseum, dels arbejdende kunsthåndværkere, det er en fin turistattraktion (kulturhus). En væv, som ØB har fået, vil være vel anbragt og anvendt her.

(19) Vi blev så kørt til Ilukste og der modtaget af Røde Korslederen Skaidrite Davne, hendes datter Sandra Davne og tolken gymnasielærer Iveta Menge. Vi blev installeret i nogle gæsteværelser i en stor kommunal børnehave.

(20) Med Iveta kørte vi til Brebene, som er hendes barndomsby, og besøgte hendes gamle skole, der er indrettet i et slot, der er opført 1886 af en tysk hertug, som også havde slotte mange andre steder i Europa. Han var meget rig, og Brebene slot var kendt for sine mange malerier og store bibliotek i hertugens tid. Han plantede mange sjældne træer i parken. Omkring (før el. efter?) I. verdenskrig opgav han slotsejerskabet i Letland og fra 1922 har hovedbygningen fungeret som skole. Der er siden bygget en 2.sal på slottet, hvis oprindelige arkitektur derved er blevet noget ødelagt, idet de for tidsperioden så typiske små spir og tårne blev fjernet.

Modtagelsen på dette slot var et af turens oplevelsesmæssige højdepunkter. Vi fik beskrevet de gamle kældre og spurgt, om vi ville se dem. Så blev døren til nedstigningen åbnet, og da der ikke er elektrisk lys i de gamle kældre, var der anbragt fyrfadslys overalt, 100 stk. i alt. Pludselig hørte vi den dejligste musik og så da en person i gammel dragt stå i den svage belysning spillende på fløjte. Vi blev opfordret til at åbne en dør i væggen, hvorpå et hvidklædt spøgelse hujende sprang ud mod os så det gippede i os alle. Lidt efter passerede vi en kiste stående langs en væg, og her op af sprang et skrigende sort gespenst. Jo, det var virkelig en slotskælder med uhygge. Men så gik vi tilbage til fløjtespilleren, hvor vi blev trakteret på Glühwein og rugbrød ristet i smør og overdrysset med salt, det smagte herligt. Sluttelig skulle vi hver for sig lønligt ønske

noget, sandsynligheden for dets opfyldelse ville så øges efter vor mange lys vi pustede ud, inden vi forlod kælderen. Den kvindelige skoleleder åbenbarede siden, at de medvirkende i kælderen var en elev og to lærerinder i fik derpå forevist skolen, som har 231 elever fra 1. til 12. skoleår, d.v.s. inkl., gymnasium.

21) Vis-a-vis slottet/skolen ligger den meget smukke kirke. Vi overværede her en stemningsfuld aftensang.

22) Om aftenen var vi til middag hos Sandra Dravne. Hun bor i en 1-værelseslejlighed i en stor sovjet-boligblok ved siden af børnehaven, hvor vi var indlogeret. Til trods for hendes erhverv som lærer var alt spartansk. Vi var 6 personer til middagen, men der var kun 4 spisestuestole (så vore uddelere forsyner altså ikke sig selv først!)

6.maj (torsdag) kørte vi i Røde Kors-bil fra Ilukste over til (23) Kalupe, der ligger nord for Daugavpils. Vi blev modtaget på rådhuset af borgmesteren, som redegjorde for kommunen: 200 km², 1.716 indbyggere, 200 km² skov, 200 km² kultiveret, centerbyen er på godt 400 indbyggere, siden sovjettiden oprettet "social care center", 170 mentalt syge og mange på venteliste til psykiatrisk hospital i Daugavpils, der er 250 børn i skolens 1.-9. klasse, kommunalbestyrelsen består af 14 medlemmer og borgmesteren. De fleste indbyggere er romersk katolske, så kommer protestanter og kun få russisk-katholske, der er ca. 60 % etter, 30 % russere og 10 % forsk. andre. En seværdighed i kommunen er en allé af nogle specielle træer, (tolken kaldte den en lime-allé?). Vi fra ØB var de første gæster fra EU og var derfor særlig velkomne! (Udenfor alle offentlige bygninger i Letland er der 2 flagstænger: til landets flag og EU-flaget). er, er over 400 børn under 9 år, mange socialt belastede familier: arbejdsløse, alkoholister, enlige mødre. Der er tæt samarbejde mellem socialforvaltning, politi og skole. Men der er pengemangel til sociale foranstaltninger. P.g.a. den store arbejdsløshed forberedes projekt, hvor arbejdsløse beskæftiges ed sociale opgaver. Spørgsmål: kan vi skabe kontakt til danske handicapinstitutioner? Vi tvivler derpå.

24) Vi kørte så på familibesøg N for Kalupe. Det var et forældrepar, hvor faderen var arbejdsløs skrædder, der var 4 børn. For kort tid siden havde der været brand i huset. Forholdene ar så elendige, at boligen, et gammelt træhus "på prærien", straks burde kondemneres. Der manglede ruder i flere vinduer, gulvbrædder var trådt igennem, køkkenet er ubeskriveligt. Ægteparret var apatisk, gået fuldstændig i stå. Der var forårsgravet i en lille urtehave, men' intet tilsæt. Vi har aldrig set noget så ringe! - Derefter kørte vi syd for Kalupe til

25) familibesøg hos en ung familie med 3-4 små børn, faderen arbejdsløs, moderen vel ca. 21 år. Der var fattigt i det gamle landarbejderhus, der var noget snavset, men alligevel ret hyggeligt og orden så vidt det kunne gøres.

26) Derefter besøgte skolen i Kalupe. Først afdelingen for.-4.årgang, hvor 4 elever holdt en lille recitation for os om deres skole, og vi genså mange ting fra ØB. Underskolen var stærkt engageret i spejderarbejde i "132. Kalupes Mazpulks" dvs. barneregiment". Beså derpå "storeskolen", hvor der ønskedes 10 reoler (både fritstående og til at skrue i væg) til skolebiblioteket. Derpå opførte de halv- og helstore elever en sang- og danseforestilling, som var virkelig fin.

(27) Turen gik nu videre til skolen i Malinova for elever i 1.9.årgang, 85 elever + 17 i børnehaveklasse. Skolen får 200 Lats årlig til vedligeholdelse (1 Lat = 11,65 DKr.) . Der er 80 % arbejdsløshed i dette område. Hidtil har skolevæsenet fået midlerne fra staten, fremover skal pengene komme fra kommunen, men der er jo få skatteindtægter. Man håber på, at EU-midler kanaliseres via staten til kommunerne, men frygter for dels prisstigninger og dels, at EU

midlerne forbliver hos staten. Vi så hele skolen og især var køkkenet dårligt (overalt kan alle børn for meget små penge få varm mad på skolerne). Der var behov for og ønske om køkkenskabe, stort komfur, køkkenborde, plastik opvaskebaljer, spisebestik (især knive), store pander og -gryder (ikke aluminium), vaskemaskine, skolestole (dog ikke så stort behov), i kateter, mange charteks, store tavler, tavlelamper, 5 toiletkummer, 1 vaskekumme, sportsudstyr, 60 knager til at skrue i væg, mange dupper til stålstoleben (dup-lumen:18 mm) samt Tv-apparat. Så var dagens arbejdsprogram udtømt, og vi tog til Daugavpils, hvor Knud Olav Knudsens søn Steen og sønnesøn Christian blev afhentet på banegården, hvorpå vi kørte til et (28) udflugtssted lidt V for Ilukste, hvor de 3 tidligere omtalte søde damer og vor tolks mand i et dejligt, stort, kommunalt ejet bjælkehus i en smuk dalsænkning i skoven beredte os et herligt aftensmåltid.

07.maj (fredag) I Ilukste var vi især interesserede i at se (29) den restaurerede protestantiske kirke, som vi kendte nærmest som en ruin. Den har fået tårn og er snart helt i orden.

(30) Så gik turen til Daugavpils, og vi besøgte - ligesom på tilbageturen torsdag - den protestantiske kirke, der har haft ØK's bevågenhed i mange år. Restaureringen skrider godt fremad.

(31) Derpå så vi den russisk-katholske kirke og efter frokost (32) var vi til en Røde Kors-fest (seminar om og for sigøjnere) med taler, optræden, uddeling af gaver til gode medarbejdere bl.a. en fornem bog til Knud Olav Knudsen - samt tøjuddeling til de mange fattige sigøjnere. Endelig var der "tag-selv bord", det blev hurtigt raseret, idet folk blev stående og spiste ved bordet. Knud Olav Knudsen fik talt en del med en af foredragsholderne, en dame, som er ansat i ministeriet for minoriteter. Derefter steg vi på toget og ankom til Riga kl.ca.22.

08.maj (lørdag) besøgte vi som turister meget i den gamle bydel, 09.maj (søndag) tog vi sidst på formiddagen til lufthavnen og derfra til København efter en oplevelsesrig uge i Letland.

Konklusion: De første år efter befrielsen fra sovjetstyret var det især Riga-området, der fremviste nye tider, men nu kan de ses overalt i mere eller mindre omfang. Mange af de gamle træhuse er blevet malet, mange har fået nyt tag eller repareret det gamle, nye huse skyder op, benzinstationer og nye biler overalt, offentlige bygninger restaureres, hoteller dukker op i de lidt større byer. Der er tydelig fremgang, men "Rom blev ikke bygget på en dag". ØB har stadig en opgave i Letland.

Tage Grodum

Dokumentet er indscannet, hvorfor der kan forekomme enkelte grammatiske fejl.

Webmaster.
